

Beschuldigingen van seksueel misbruik bij conflictscheidingen: hoe te handelen conform wetenschappelijke standaarden

Prof. dr. Corine de Ruiter, *hoogleraar Forensische psychologie, Universiteit Maastricht*
en prof. dr. Henry Otgaar, *universitair docent sectie Forensische Psychologie, Universiteit Maastricht en Katholieke Universiteit Leuven*

Samenvatting

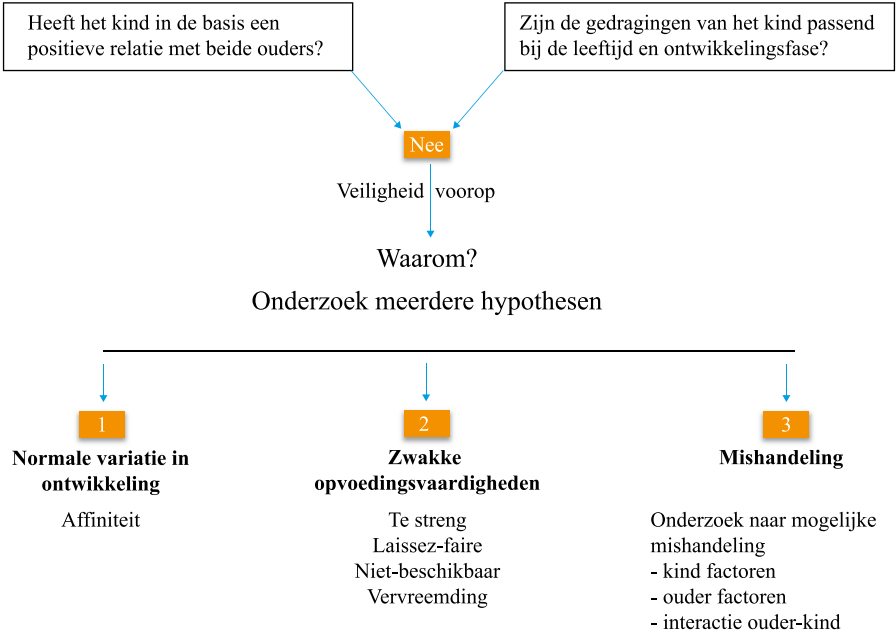
Ongeveer 15-20% van de scheidingen waarbij kinderen betrokken zijn, lopen uit op zogenaamde conflict- of vechtscheidingen. Ouders blijven in zulke scheidingen vaak langdurig procederen, waarbij de strijd om omgang met en ouderlijk gezag over de minderjarige kinderen centraal staat. Dikwijls ontbreekt een degelijk ouderschapsplan met concrete afspraken, en als het wel bestaat, dan houden de ouders zich meestal niet aan de afspraken die hierin zijn opgenomen. In een substantieel deel van de conflictscheidingen worden beschuldigingen van partnergeweld en kindermishandeling, inclusief seksueel misbruik, geuit door één of beide ouder(s). Vaak worden deze beschuldigingen door zorgverleners ‘weggewoven’ onder de aanname dat deze wel vals zullen zijn en onderdeel van een haatcampagne van de ene ouder tegen de andere. In deze bijdrage geven wij een overzicht van buitenlands wetenschappelijk onderzoek naar seksueel misbruik bij scheidingen en geven de huisarts concrete adviezen die hierop gebaseerd zijn.

Inleiding

Seksueel misbruik van een kind wordt in deze bijdrage gedefinieerd als het verrichten van seksuele handelingen, hands-on en/of hands-off (denk aan voyeurisme, exhibitionisme), bij een kind jonger dan 18 jaar door een ouder of verzorger van het kind (dit kan ook een stiefouder of nieuwe partner van een van de ouders zijn). Beschuldigingen van kindermishandeling – waar seksueel kindermisbruik onder valt – in de context van een scheiding worden doorgaans door leken alsook door professionals met argusogen bekeken.¹ In een onderzoek onder 863 sociale (jeugdzorgprofessionals, geestelijke gezondheidszorgprofessionals, mediators met een gedragswetenschappelijke opleidingsachtergrond) en juridische professionals (advocaten en mediators met een juridische opleidingsachtergrond) die in hun werk te maken hebben met conflictscheidingsgezinnen, vonden wij dat 46% ($n=394$) van deze professionals ervan overtuigd is dat beschuldigingen van kindermishandeling in 30-50% van de scheidingszaken vals is.²

Het concept ouderverstoting of -vervreemding (*parental alienation*; PAS)³ wordt in zulke gevallen vaak genoemd als oorzaak van de beschuldigingen: de ene ouder obstrueert het contact van het kind met de andere ouder door die laatste van kindermishandeling te betichten. Omdat er weinig methodologisch gedegen wetenschappelijk onderzoek naar oudervervreemding/PAS is uitgevoerd, bestaat tussen onderzoekers onenigheid over bijvoorbeeld de prevalentie en oorzaken van zulke oudervervreemding.⁴ Zuivere gevallen van oudervervreemding lijken relatief zeldzaam. Vaak is de afwijzing door het kind het gevolg van een combinatie van minder optimale opvoedingsvaardigheden bij de afgewezen ouder, een grotere affiniteit van het kind met de voorkeurouder tijdens een bepaalde ontwikkelingsfase, al dan niet gecombineerd met (over)bezorgdheid van de voorkeurouder. Het diagnostisch onderzoek in deze zaken is complex en moet meerdere hypothesen onderzoeken (figuur 1).⁵ De afwijzing van een van de ouders door het kind kan het gevolg zijn van mishandeling door die afgewezen ouder (zogenaamde gerechtvaardigde afwijzing) of van een haatcampagne van de voorkeurouder tegen de afgewezen ouder (zogenaamde oudervervreemding). In de praktijk komen ook hybride gevallen voor.

Figuur 1. Beslisboom Mishandeling of Vervreemding.

Noot. Figuur in enigszins gewijzigde vorm overgenomen uit Drozd LM, Olesen NW. Is it abuse, alienation, and/or estrangement? *Journal of Child Custody*. 2004;1(3):65-106.

Drozd en Olesen⁵ ontwikkelden een conceptueel model voor onderzoek in gevallen waarbij ouders elkaar over en weer beschuldigingen van kindermishandeling

ling en vervreemding en/of verstoting. Het model helpt de onderzoeker om niet te vervallen in snelle conclusies of dichotoom denken, een gevaar dat sterk op de loer ligt vanwege de sterke emotionele polarisatie die in deze zaken speelt. Ook de huisarts kan hier vatbaar voor zijn, zeker als deze bijvoorbeeld maar één van de ouders in een scheidingszaak spreekt. In elke individuele scheidingszaak waarin een kind uitingen doet die zouden kunnen wijzen op mishandeling, waaronder seksueel misbruik, moet feitenonderzoek gedaan worden door de bevoegde instanties. In Nederland is deze bevoegdheid versnipperd belegd: Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en de Politie hebben allen belangrijke taken, die echter voor een deel overlappen.⁶ Dit leidt ertoe dat de betreffende gezinnen te maken kunnen krijgen met herhaaldelijke, deels overlappende onderzoeken; (lange) wachttijden; gebrekkige informatie-uitwisseling tussen de instanties, waardoor de scheidingsproblematiek meestal verder escaleert.⁷

Als seksueel misbruik en/of andere typen mishandeling geconstateerd zijn, moet een veiligheids- en risicohanteringsplan opgesteld worden. Het veiligheidsplan betreft maatregelen om ervoor te zorgen dat de veiligheid van het kind op de korte termijn geborgd is, bijvoorbeeld door de pleger van het misbruik alleen onder toezicht met het kind te laten zijn. Het risicohanteringsplan is erop gericht de veiligheid op de lange termijn te verbeteren, bijvoorbeeld door de pleger behandeling op te leggen. Voor het maken van zo'n risicohanteringsplan is een gestructureerde risicotaxatie nuttige, bijvoorbeeld met behulp van de Child Abuse Risk Evaluation-Nederlandse versie (CARE-NL)⁸, waarbij alle risicofactoren geïnventariseerd worden waarvan in empirisch onderzoek is aangetoond dat zij geassocieerd zijn met een verhoogd risico.⁹

Prevalentie van seksueel misbruik in scheidingszaken

Wetenschappelijk onderzoek naar seksueel kindermisbruik in scheidingszaken is beperkt. De Amerikaanse psycholoog O'Donohue en zijn collega's publiceerden in 2016 een overzicht van het onderzoek naar valse beschuldigingen van seksueel kindermisbruik in conflictscheidingszaken en concluderen dat de meeste studies in dit veld grote methodologische tekortkomingen hebben: (1) geen eenduidige operationele criteria voor de indeling in de categorieën *waar* versus *vals* versus *onbeslist*; (2) geen bewijs dat deze categorisering betrouwbaar is tussen beoordeelaars; (3) geen onderzoek naar de relevantie van contextuele factoren, bijvoorbeeld komt de beschuldiging van het kind zelf, van de ouder, op welk moment in de scheidingsprocedure; en (4) geen onderzoek naar percentages vals-positieven en vals-negatieven.¹⁰

Smit en collega's publiceerden in 2015 een literatuuroverzicht over seksueel kindermisbruik in scheidingszaken en vonden 20 studies die waren verricht in Canada, de VS en Australië.¹¹ Twee vragen die Smit en collega's onderzochten zijn relevant voor deze bijdrage, namelijk: (1) wat is de prevalentie van beschuldigingen van seksueel misbruik in scheidingszaken, en (2) wat is de ratio van gefundeerde versus ongefundeerde beschuldigingen in deze gevallen? De auteurs concludeerden dat het onduidelijk is wat de *base rate* van beschuldigingen van seksueel kin-

dermisbruik in conflictscheidingszaken is. Het onderzoek dat hiernaar gedaan is, is al meer dan 20 jaar oud en bovendien alleen in de VS uitgevoerd. Inmiddels is de familierechtwetgeving in westerse landen ingrijpend gewijzigd, van meestal eenhoofdig gezag na scheiding bij de moeder, naar gezamenlijk ouderlijk gezag en co-ouderschap als standaard.¹² Het onderzoek naar de vraag betreffende het percentage beschuldigingen dat bewust gefabriceerd is door de ene ouder om de andere ouder zwart te maken levert wel een duidelijk antwoord op. Diverse onderzoeken tonen aan dat het percentage bewust valse beschuldigingen laag is (13-14%).⁴ Uit een onderzoek dat gebruik maakte van een grote steekproef van de Canadese Incidentie Studie naar Meldingen van Kindermishandeling en Verwaarlozing-1998 bleek dat 38% van de meldingen van seksueel misbruik in scheidingzaken onderbouwd (*substantiated*) was.¹³

In de meeste studies blijft ongeveer een derde van de meldingen van seksueel misbruik in scheidingzaken onbeslist (*suspicious, but unsupported*). Dit heeft alles te maken met het feit dat seksueel kindermisbruik lastig te bewijzen is. Meestal zijn er geen technisch-forensische sporen, zoals spermasporen of fysiek letsel, en is de verklaring van het kind het enige wat voorhanden is. Daarom is het van cruciaal belang dat kinderen op een wetenschappelijk onderbouwde manier worden bevraagd over wat ze zouden hebben meegemaakt.

Verklaringen van kinderen over seksueel misbruik

Kinderen vanaf een jaar of 4 kunnen, indien zij op de juiste manier bevraagd worden, accurate en gedetailleerde verklaringen afgeven over gebeurtenissen die zij hebben meegemaakt. De afgelopen 40 jaar heeft laboratorium- en veldonderzoek laten zien dat de manier waarop kinderen bevraagd worden van beslissende invloed is op de kwantiteit en kwaliteit van hun verklaringen.¹⁴ Beknopt samengevat laat dit onderzoek zien dat het stellen van open vragen ('vertel me alles wat je je daarover herinnert?') uitnodigt tot meer uitgebreide, gedetailleerde en coherente antwoorden dan het gebruik van gesloten vragen (wie-wat-wanneer-hoe-vragen; vragen die een *ja* of *nee* antwoord vereisen). Zogenaamde *cued invitations*, waarbij het kind wordt uitgenodigd om meer te vertellen over een eerder door het kind zelf spontaan genoemde gebeurtenis of een bepaald detail ('je zei dat je een speciale knuffel kreeg, vertel me meer over die speciale knuffel die je kreeg?') zijn in hoge mate effectief. Vaak effectiever dan algemene open vragen zoals 'vertel me alles wat er gebeurde?', voor het verkrijgen van accurate details.¹⁵

Onderzoek heeft ook uitgewezen dat kinderen vatbaar kunnen zijn voor suggestieve vragen, en de neiging kunnen hebben op gesloten vragen ('heeft hij je aangeraakt?') met *ja* te antwoorden.¹⁶ Het gebruik van suggestieve vragen kan ertoe leiden dat foutieve details die door een interviewer worden aangedragen in de verklaringen van kinderen sluipen. Ook vele andere technieken kunnen kinderen en hun verklaringen beïnvloeden, zoals het blijven herhalen van vragen, motiveeringstactieken ('je zult je beter voelen als je het verteld hebt?', en non-verbale reacties die bepaalde antwoorden aanmoedigen, zoals standaard *ja*-knikken als het kind bepaalde, door de interviewer gewenste antwoorden geeft.⁷ Uit bovenstaande

wordt duidelijk dat ook goedbedoelende, bezorgde ouders die hun kind intensief bevragen na een eerste onthulling van mogelijk seksueel misbruik, het geheugen van hun kind kunnen contamineren.¹⁷

Wij geven hiervan een voorbeeld in een recent artikel over de zaak rond de Nederlandse Galileo-school (de werkelijke naam van de school wordt niet genoemd vanwege privacy), waar verschillende leerkrachten beschuldigd werden van seksueel misbruik en lichamelijke mishandeling.¹⁸ Wij hebben als getuige-deskundigen een tijdslijn van deze zaak gemaakt. De zaak begon met een jongen die thuis vertelde over strenge straffen die zijn leerkracht uitdeelde (bijvoorbeeld niet naar de WC mogen als straf). De jongen was in therapie vanwege angstklachten en de therapeut vermoedde dat dit het gevolg was van een trauma. Deze therapeut gebruikte poppen om te onderzoeken of de jongen mogelijk seksueel misbruikt was. Uit een veelheid aan onderzoek is bekend dat dergelijke hulpmiddelen, zoals poppen en tekeningen, suggestief kunnen zijn, fantasiespel uitlokken en een verhoogd risico op inaccuraat verklaringen bij kinderen geven. Gebruik van dergelijke hulpmiddelen wordt dan ook sterk afgeraden in gesprekken met kinderen over vermoedens van seksueel misbruik.¹⁹ Hoewel de jongen geen details over seksueel misbruik gaf tijdens de sessie met de poppen, begon hij daarna zijn verklaring over de strenge straffen te veranderen in verhalen over seksueel misbruik. Nadat de vader van de jongen aangifte had gedaan tegen de school, organiseerde de school een voorlichtingsavond. Alle ouders ontvingen hiervoor een uitnodigingsbrief van de school waarin gewaarschuwd werd voor mogelijk seksueel misbruik. Hun werd ook verteld dat zij op de voorlichtingsavond informatie zouden ontvangen over het herkennen van signalen dat hun kind mogelijk misbruikt was (hierover later meer). Na de brief en de voorlichtingsavond kwamen meerdere kinderen met verklaringen over seksueel misbruik op school.

Het is opmerkelijk dat ook in eerdere zaken van vermeend grootschalig seksueel kindermisbruik, zoals de McMartin Preschool zaak in Los Angeles²⁰ en de zaak in het Groningse Oude Pekela, dergelijke voorlichtingsavonden werden belegd.²¹ In de Oude Pekela-zaak kwam het in 1987 tot meer dan 50 aangiften van ontucht waarbij de kinderen spraken over sadistische seksspelletjes die op film waren vastgelegd.²¹ Een dader of daders werden echter nooit gevonden. De kinderen van de Galileo-school kwamen ook met verklaringen die bizarre details bevatten. Zo verklaarde de jongen dat zijn leerkracht een stuk van zijn penis had afgeknipt; andere kinderen vertelden dat ze mee waren genomen naar de woning van hun leerkracht, waar krokodillen waren. In al deze zaken gingen ouders veelvuldig met elkaar in gesprek over het vermeende seksueel misbruik. Dergelijke gesprekken en geruchten in de aanwezigheid van kinderen kunnen leiden tot valse verklaringen en mogelijk pseudo-herinneringen over seksueel misbruik.²²

Als je als huisarts geconfronteerd wordt met vermoedens van seksueel misbruik in een scheidingszaak, is het van groot belang niet het gras voor de voeten van de bevoegde instanties weg te maaien. Als je al vragen stelt aan het kind, dan moeten dat open, uitnodigende vragen zijn. Je kunt ook de ouder die bezorgd is, vertellen dat het belangrijk is dat hij of zij zo min mogelijk vragen stelt en vooral naar het kind luistert.

Als de signalen van seksueel misbruik vaag zijn, wat in veel gevallen zo zal zijn, is een melding bij Veilig Thuis de eerste stap richting een feitengericht onderzoek naar de vermoedens van seksueel misbruik. Daarbij dient de verplichte meldcode *Huiselijk geweld en kindermishandeling* als handreiking om tot het besluit tot melding te komen.²³ Als er duidelijke signalen zijn van seksueel misbruik (zoals lichamelijk letsel en/of een duidelijke onthulling) wordt de huisarts aangeraden niet alleen een melding bij Veilig Thuis te doen, maar ook aangifte te doen bij de zedenpolitie, zodat de politie zo spoedig mogelijk een strafrechtelijke procedure kan opstarten en een studioverhoor met het kind kan inplannen. Veilig Thuis overlegt bij vermoedens van seksueel misbruik meestal met de zedenpolitie voordat zij met haar onderzoek begint. Veilig Thuis kan daarnaast de conflictscheiding nader onderzoeken, iets wat de politie uiteraard niet doet.

Gedragssignalen van seksueel misbruik?

Veel leken en professionals denken dat het mogelijk is om uit gedragssignalen bij het kind af te leiden of het seksueel misbruikt is.²⁴ Dit is een potentieel gevaarlijke misvatting, zoals we al zagen in de genoemde Galileo-zaak. Hele jonge kinderen (baby's en peuters; 0-3 jaar) ervaren seksueel misbruik niet als traumatiserend, tenzij het gepaard gaat met fysieke pijn. Hun cognitieve vermogens zijn onvoldoende ontwikkeld om te begrijpen dat er sprake is van seksueel misbruik en ze laten meestal geen symptomen zien.²⁴ Slaapproblemen, driftbuien en nachtmerries zijn normale gedragingen bij kinderen van deze leeftijd en niet diagnostisch voor seksueel misbruik. Iets oudere kinderen (3-6 jaar) kunnen al seksuele nieuwsgierigheid, masturbatie en seksuele spelletjes met leeftijdgenoten laten zien. Ook deze gedragingen zijn passend bij de leeftijd.¹⁹

Traumatische ervaringen kunnen inderdaad leiden tot psychische klachten, maar de redenering kan niet omgedraaid worden: psychische klachten alleen bieden geen bewijs voor trauma. Er zijn wel afwijkende seksuele gedragingen, zoals overgaan tot orale seks, die niet bij de leeftijd passen, maar deze gedragingen kunnen ook het gevolg zijn van blootstelling aan pornografie of volwassen seksueel gedrag. Ook dit kan dus niet gebruikt worden om te bepalen of een kind seksueel misbruikt is.¹⁹ Diverse overzichtsstudies hebben aangetoond dat ook een groot deel (21-49%) van de oudere kinderen (7-18 jaar) die seksueel misbruikt zijn geen gedragssymptomen laat zien.²⁵ Hoewel preadolescenten en adolescenten die seksueel misbruikt zijn een verhoogd risico hebben op depressie, psychosomatische klachten, antisociaal gedrag en middelenmisbruik, zijn dit specifieke symptomen die ook vele andere oorzaken kunnen hebben. Mocht je als huisarts een kind op het spreekuur krijgen met dergelijke specifieke symptomen, dan is het belangrijk om kind en ouder helderheid te geven over het feit dat dergelijke atypische symptomen niet diagnostisch zijn voor trauma. Als er in een concrete casus sprake is van een combinatie van gedragssignalen, bijvoorbeeld symptomen van posttraumatische stressstoornis, zoals nachtmerries en schrikreacties, én een vage onthulling door het kind die zou kunnen wijzen op seksueel misbruik, geeft dit de huisarts wel extra reden om tot melding bij Veilig Thuis over te gaan.

Na de melding bij Veilig Thuis

Als je als huisarts een melding bij Veilig Thuis en/of aangifte bij de politie van vermoedens van seksueel misbruik hebt gedaan in een conflictscheidingszaak, dan hoop je natuurlijk dat de zaak onderzocht wordt op een wijze die gefundeerd is op de meest recente wetenschappelijke inzichten en standaarden. Dat betekent dat allereerst met het kind gesproken moet worden in een neutrale omgeving. Dit kan de locatie van Veilig Thuis zelf zijn, maar ook de school; in elk geval niet bij een van de ouders thuis. Helaas bestaat er op dit moment geen eenduidige, wetenschappelijk onderbouwde standaard voor het feitengerichte kindinterview in Nederland. De in 2017 gepubliceerde *Handreiking praten met kinderen bij mogelijk seksueel misbruik* gaat over de volgorde waarin (bijvoorbeeld eerst politie, dan Veilig Thuis, of andersom) gesprekken met kinderen gevoerd moeten worden bij vermoedens van seksueel misbruik. Wij hebben in een recente publicatie in het *Nederlands Juristenblad* uitgebreid beargumenteerd waarom deze *Handreiking* onwetenschappelijk en niet kindgericht is.⁶ Hier vatten we onze belangrijkste bezwaren samen:

- Veilig Thuis moet volgens de *Handreiking* eerst een zogenaamd taxatiegesprek houden, waarin nadere informatie wordt verzameld (over de uitspraken die het kind heeft gedaan), op basis waarvan de politie vervolgens kan bepalen of een studioverhoor nodig is. Er bestaat echter geen kwaliteitskader noch enige wetenschappelijke onderbouwing voor het gebruik van een taxatiemethode die verplicht moet worden ingezet in de onderzoekspraktijk van Veilig Thuis.
- Als het kind tijdens het taxatiegesprek met een heldere onthulling komt, moet het taxatiegesprek worden afgebroken en neemt de politie het onderzoek over. Er zijn grote ethische vraagtekens te plaatsen bij het afbreken van een (taxatie)gesprek waarbij een kind een onthulling heeft gedaan. De impliciete boodschap die Veilig Thuis op deze wijze aan het kind geeft is: 'Fijn dat je ons verteld hebt wat voor vreselijks je hebt meegemaakt, maar nu moet je die vreselijke gebeurtenis even bewaren voor een gesprek met de politie'. Na een onthulling kampen kinderen vaak met angst over wat er gaat gebeuren, met daarbij behorende schuldgevoelens en schaamte. Elk uitstel van het geven van duidelijkheid en hulp aan het kind dat slachtoffer is van mishandeling dient vermeden te worden.
- De politie houdt standaard een voorbereidingsgesprek met het kind. Hierdoor kan het wel tot twee weken duren voordat het daadwerkelijke studioverhoor met het kind plaatsvindt, terwijl onderzoek heeft aangetoond dat het snel plannen van een interview cruciaal is voor de kwaliteit van de verklaringen die kinderen geven. Door zo'n vertraging lopen kinderen ook de kans om beïnvloed te worden door personen uit hun omgeving, die weten dat het kind geïnterviewd zal worden door de politie (zie de discussie over contaminatie hierboven).

De Nederlandse politie maakt gebruik van het zogenaamde Scenariomodel voor het interviewen van kinderen. In recent onderzoek is aangetoond dat deze wijze van interviewen leidt tot te weinig open vragen²⁶, terwijl dit de belangrijkste vragen

zijn in een feitengericht kindinterview. De Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken van de Nationale Politie constateerde in haar rapport uit 2008 dat 30% van de zaken die zij krijgt voorgelegd, beschuldigingen van seksueel misbruik in echtscheidingszaken betrof.²⁷ In maar liefst 95% van deze gevallen stelde de Expertisegroep vast dat dit zeer problematische (lees: onduidelijke) zaken waren: ‘Omdat in dergelijke zaken ondersteunend bewijs ontbreekt, is het studioverhoor van beslissende betekenis’, staat in het rapport op pagina 114. Vanwege alle bovengenoemde complicaties, pleiten wij voor een intensieve samenwerking van Veilig Thuis en de politie, zodat onmiddellijk na een melding op een wetenschappelijk

Figuur 2. National Institute of Child Health and Human Development (NICHD) interview protocol.

- 1 Introductie: o.a. interviewer stelt zichzelf voor
- 2 Basisregels: waarheid & leugens; Kind heeft de leiding: ‘weet niet’, niet raden, corrigeer interviewer
- 3 Contact opbouwen: wat vind je leuk om te doen? Vertel mij daar eens over.
- 4 Oefeninterview (geheugentraining): neutrale gebeurtenis & gisteren
- 5 Overgang naar interview gericht op de incidenten: uitnodigende vragen; incidenten apart bevragen
- 6 Gerichte vragen over dingen die onduidelijk zijn; Vragen over de onthulling
- 7 Afsluiting: nog iets te bespreken, nog vragen?; contactgegevens aan kind geven
- 8 Neutraal onderwerp: wat ga je hierna doen?

onderbouwde wijze met het kind gesproken kan worden over vermoedens van seksueel misbruik. Van alle beschikbare interviewprotocollen is het NICHD-interview het best gevalideerd.²⁸ De verschillende fasen van het interview worden in figuur 2 gepresenteerd. Het NICHD-interviewprotocol is volledig uitgeschreven (*scripted*): de interviewer krijgt suggesties voor specifieke vragen die hij moet gebruiken. Deze vragen zijn zo kort en eenvoudig als mogelijk. De uitgeschreven vragen blijken cruciaal te zijn: getrainde interviewers die alleen in de basisrichtlijnen voor het interviewen van kinderen zijn opgeleid, zoals die van de American Professional Society on the Abuse of Children (APSAC), blijken nog steeds veel te weinig open vragen te stellen.²⁹ Ook heeft onderzoek aangetoond dat alleen een eenmalige training onvoldoende is om de nieuwe stijl van interviewen blijvend vast te houden; regelmatige supervisie en feedbacksessies zijn essentieel.²⁹

Adviezen voor de huisarts

Zoals wij hierboven aangaven, zijn beschuldigingen van seksueel misbruik in scheidingszaken altijd reden voor nader onderzoek. Deze beschuldigingen mogen

nooit zonder nader onderzoek worden afgedaan als 'vals'. De huisarts kan in deze gevallen het beste een neutrale houding aannemen en de betreffende ouders en eventuele kinderen voorzien van objectieve informatie, zoals die in deze bijdrage weergegeven is. Het is niet verstandig zelf uitgebreid vragen te gaan stellen aan het vermeende slachtoffer. Dit moet gebeuren door de bevoegde instanties. Het eerste aangewezen meldpunt daarvoor is Veilig Thuis.

Als de huisarts lichamelijk letsel constateert bij het kind of vermoedt dat letsel bij het kind gerelateerd is aan mishandeling, kan inschakeling van een Centrum Seksueel Geweld (CSG) in de regio zinvol zijn (www.centrumseksueelgeweld.nl/kindermisbruik). De CSG's zijn verbonden aan lokale ziekenhuizen en daar kan, indien noodzakelijk, forensisch-medisch onderzoek verricht worden. Bovendien zijn aan de CSG's psychologen verbonden, die indien nodig traumabehandeling kunnen bieden. Ook het Landelijk Expertise Centrum Kindermishandeling (LECK, www.leck.nu) biedt de mogelijkheid om forensisch-medisch onderzoek te laten uitvoeren. Het LECK is een samenwerkingsverband van kinderartsen en forensisch artsen van het Amsterdam UMC, Erasmus MC, UMC Utrecht en het Nederlands Forensisch Instituut. Letselonderzoek gebeurt niet standaard bij Veilig Thuis.

Als huisarts is het ook belangrijk om te weten én te erkennen, dat in een deel van de scheidingen waarbij beschuldigingen van seksueel misbruik (en eventueel andere vormen van kindermishandeling) geuit worden, ook na een gedegen uitgevoerd onderzoek geen eenduidige diagnostische conclusie getrokken kan worden.

Literatuur

1. Brown T, Frederico M, Hewitt L, Sheehan R. The child abuse and divorce myth. *Child Abuse Review*. 2001;10(2):113-24.
2. Ruiter C de, Pol B van. Mythen over conflictscheidingen: Een onderzoek naar de kennis van juridische en sociale professionals. *Family & Law*. 2017. DOI: 10.5553/FenR/000032.
3. Gardner RA. *The parental alienation syndrome*. Cresskill, NJ: Creative Therapeutics Inc.; 1998.
4. O'Donohue W, Benuto LT, Bennett N. Examining the validity of parental alienation syndrome. *Journal of Child Custody*. 2016;13(2-3):113-25.
5. Drozd LM, Olesen NW. Is it abuse, alienation, and/or estrangement? *Journal of Child Custody*. 2004;1(3):65-106.
6. Erens B, Ruiter C de, Bragt D van, Otgaar H. De Handreikingen Kindermishandeling van het Openbaar Ministerie: Onwetenschappelijk en niet kindgericht. *Nederlands Juristenblad*. 2019(27):1932-8.
7. Ruiter C de, Smits V. Het High Conflict Forum: Een gestructureerde, multidisciplinaire casusbespreking van vastgelopen scheidingszaken.
8. Ruiter C de, Jong EM de. CARE-NL: Richtlijn voor gestructureerde beoordeling van het risico van kindermishandeling. Utrecht: C. de Ruiter; 2006.
9. Ruiter C de, Hildebrand M, Hoorn S van der. Gestructureerde risicotaxatie bij kindermishandeling: De Child Abuse Risk Evaluation-Nederlandse versie (CARE-NL) GZ-Psychologie. 2012;4(3):10-7.
10. O'Donohue W, Cummings C, Willis B. The frequency of false allegations of child sexual abuse: A critical review. *Journal of Child Sexual Abuse*. 2018;27(5):459-75.
11. Smit AE, Antokolskaia MV, Bijleveld CCJH. Between Scylla and Charybdis: A literature review of sexual abuse allegations in divorce proceedings. *Psychology*. 2015;6:1373-1384. DOI: 10.4236/psych.2015.611134.

12. Thoennes N, Tjaden PG. The extent, nature, and validity of sexual abuse allegations in custody/visitation disputes. *Child Abuse & Neglect*. 1990;14:151-63.
13. Trocme N, Bala N. False allegations of abuse and neglect when parents separate. *Child Abuse & Neglect*. 2005;29(12):1333-45.
14. Brown DA, Lamb ME. Forks in the road, routes chosen, and journeys that beckon: A selective review of scholarship on children's testimony. *Applied Cognitive Psychology*. 2019:1-9. DOI: 10.1002/acp.3511.
15. Brown DA, Lamb ME, Lewis C, Pipe ME, Orbach Y, Wolfman M. The NICHD investigative interview protocol: an analogue study. *J Exp Psychol Appl*. 2013;19(4):367-82.
16. Otgaar H, Howe ML. In: Otgaar H, Howe ML, editors. *Finding truth in the courtroom: Dealing with deception, lies, and memories*. New York, NY: Oxford University Press; 2018. p. 59-73.
17. Lawson M, Rodriguez-Steen L, London K. A systematic review of the reliability of children's event reports after discussing experiences with a naïve, knowledgeable, or misled parent. *Developmental Review*. 2018;49:62-79.
18. Otgaar H, Ruiter C de, Howe ML, Hoetmer L, van Reekum P. A case concerning children's false memories of abuse: Recommendations regarding expert witness work. *Psychiatry, Psychology and Law*. 2016;24(3):365-78.
19. Poole DA, Bruck M, Pipe ME. Forensic interviewing aids: Do props help children answer questions about touching? *Curr Dir Psychol Sci*. 2011;20(1):11-5.
20. Wikipedia tfe. *McMartin preschool trial* [updated 9 July 2019, at 23:16 (UTC)]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/McMartin_preschool_trial.
21. Kleijwegt M. *Terug naar Oude Pekela*. Amsterdam: Balans; 2011.
22. Principe GF, Schindewolf E. Natural conversations as a source of false memories in children: Implications for the testimony of young witnesses. *Dev Rev*. 2012;32(3):205-23.
23. Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling: Rijksoverheid; 2019 [Available from: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/meldcodej>].
24. Kuehnle K, Ludolph PS, Brubacher SP. In: Drozd LM, Saini M, Olesen N, editors. *Parenting plan evaluations: Applied research for the family court*. 2nd ed. New York, NY: Oxford University Press; 2016. p. 279-307.
25. Kendall-Tackett KA, Williams LM, Finkelhor D. Impact of sexual abuse on children: A review and synthesis of recent empirical studies. *Psychological Bulletin*. 1993;113(1):164-80.
26. Otgaar H, La Rooy D, Horselenberg R, Hershkowitz I, Ruiter C de, Blezer L, et al. Assessing the quality of child investigative interviewing in the Netherlands. *Applied Cognitive Psychology*. 2019:1-9. DOI: 10.1002/acp.3521.
27. Nierop N, Eshof P van den. *Misbruik, misleiding en misverstanden: Onderzoeksverslag van de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken over de periode 2003-2007*. 2008.
28. Olafson E. A call for field-relevant research about child forensic interviewing for child protection. *J Child Sex Abus*. 2012;21(1):109-29.
29. St-Yves M, Griffiths A, Cyr M, Gabbert F, Carmans M, Sellie C, et al. *Training in investigative interviewing: Observations and challenges*. 2014.